

SEVİNCİM EKİLMESİN YETER Kİ

Jean Giono Manosque, (30.03.1895 – Manosque, 09.10.1970) zengin düş gücüyle hayranlık uyandıran, doğa tutkunu Fransız romancı.

Konularını Fransa'nın Provence bölgesinden seçmiştir. Doğa sevgisini doğduğu dağ kasabasından ve çocukken yazlarını geçirdiği çoban ailesinden almıştır. Ailenin tek çocuğu olarak, babasının işleri kötü gidince genç yaşta okuldan ayrılmak zorunda kalmış ve büyük ölçüde kendi kendini yetiştirmiştir. Piyade olarak katıldığı Birinci Dünya Savaşı'nda Verdun'daki bölüğünden sağ kalan 11 kişiden biriydi. Sonradan savaşın dehşetini *Le Grand Troupeau* (1931; Büyük Sürü, 1956) adlı kitabında anlatmıştır.

1920'lerin sonlarında doğru, sade insanların soyluluğunu anlattığı, bölgesel, entelektüel karşıtı bir dizi romanıyla dikkati çekmeye başladı. Bu tür romanlarının en başarılısı olan *Le chant du Monde* (1934; Dünya Şarkısı) üçlemesi, yapıtlarının çoğu gibi, duyarlı bir adamın çağdaş uygarlığa karşı protestosuydu. 1935 yılında yayımladığı *Que ma joie demeure* (Sevincim Eksilmesin Yeter Ki, YKY 2012) büyük başarı kazandı.

Savaş karşıtı etkinliklerinden ötürü 1939'da iki ay hapis yatan Giono, savaştan sonra özlü, fazlalıklardan arınmış, öyküleme üzerinde yoğunlaşan ve biraz daha iyimser bir hava arayan yeni bir üslup geliştirdi. Bu yıllardaki en iyi yapıtları arasında *Le Hussard sur le toit* (1952; Damdaki Süvari) ve *Le Bonheur fou* (1957; Delice Sevinç) sayılabilir. Daha sonra yazdığı *Deux cavaliers de l'orage* (1965; Fırtınada İki Atlı) ve *Ennemonde et autres caractères* (1967; Ennemonde ve Öbür Karakterler) adlı romanları Provence bölgesinin çok sevdiği insanların ve doğa görünümünün lirik betimlemeleridir.

Giono, *Moby Dick*'i Fransızcaya çevirmiştir.

Orçun Türkay 1976'da İstanbul'da doğdu. Saint Joseph Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Çevirmenlik ve editörlük yapıyor.

Jean Giono'nun
YKY'deki kitapları:

Sevincim Eksilmesin Yeter Ki (2010)

Doğın Kardeş
Ufku Görmek İsteyen Çocuk (2026)

JEAN GIONO

Sevincim Eksilmesin Yeter Ki

Roman

Çeviren
Orçun Türkay

YAPI KREDİ YAYINLARI

**SEVİNCİM EKŞİLMESİN
YETER Kİ**

*Saflığıyla yaşamama yardım eden
Élise Giono'ya*

Olağanüstü bir geceydi.

Yel esiyordu, esiyordu ya şimdi durmuştu, her yeri yıldızlar bürümüştü ot gibi. Altundan kökleriyle, ısıt ısıt, tutam tutam görünüyor, karanlıklara gömülüyor, geceden parıltılı kesekler kaldırıyorlardı.

Jourdan uyuyamamıştı. Yattığı yerde dönüp duruyordu.

“Hava nasıl da duru” diye geçirdi içinden.

Böylesini daha önce görmemişti.

Gök madenden bir gök gibi titriyordu. Neden titrediğiye anlaşılmıyordu, çünkü hiçbir şey, sepetçi söğüdünün yuvarlacık püskülleri bile kımıldamıyordu. Yelden değildi. Gökyüzü sanki alçalmış alçalmış da toprağa değiyor, ovalara sürtünüyor, dağları dövüyor, ormanların arasındaki aralıkları çınlatıyordu. Sonra da tepelerin dibinde yeniden yükseliyordu.

Jourdan karısını uyandırmaya çalıştı.

“Uyuyor musun?”

“Evet.”

“Nasıl yanıt veriyorsun o zaman?”

“Vermiyorum.”

“Geceyi gördün mü?”

“Hayır.”

“Öyle duru ki bir görsen...”

Kadın yanıt vermedi, derin derin göğüs geçirip dudaklarını sapırdattı, sonra sırtından yük atan biri gibi omzunu silkti.

“Ne düşünüyorum biliyor musun?”

“Hayır.”

“Badem ağaçlarının arasını süreyim diyorum.”

“İyi.”

“Ana kapının önündeki toprağı.”

“İyi.”

“Fra-Joséphine’e doğru.”

“Of! İyi” dedi kadın.

İki üç kez daha omuzlarını oynattı, derken yüzüstü dönüp yüzünü yastığa gömdü.

“Ama şimdi demek istiyorum” dedi Jourdan.

Kalktı. Döşeme soğuktu, kadife pantolonu buz gibi olmuştu. Gecenin balkımaları doluşmuştu odanın içine. Dışarıda yaylayla Grémone Ormanı neredeyse gün ortasındaymışçasına apaçık görünüyordu. Dört bir yanı yıldızlar kaplamıştı.

Jourdan ahıra indi. At ayakta uyuyordu.

“Ah!” dedi, “en azından sen biliyorsun. Yatmaya kalkmamışsın.”

Kapının büyük kanadını açtı. Oradan doğrudan tarlaya çıkılıyordu. İnsan gözleri arada cam olmadan böylesi bir gecenin ışığını görünce, birdenbire arılığı anlayıveriyor, gazyağıyla yanan fenerin ışığının kirli olduğunu, kömür karası bir kanla yaşadığını fark ediyordu.

Ay yoktu, ah! Ay yoktu. Kışın başı olmasına, ayaza karşın, hava korla kaplıydı sanki. Gökyüzü kül kokuyordu. Badem ağaçlarının kabuklarının, kuru ormanın kokusuyla bu.

Jourdan yeni sabanı kullanmanın zamanının geldiğini düşündü. Sabanın kaslı kolları son fuardaki kadar masmaviydi hâlâ, üstüne satıcının dükkânının kokusu sinmişti, yine de gönül koşuyor gibi görünüyordu. Ya şimdi ya hiç. At uyanmıştı. Bakmak için kapının yanına kadar gelmişti.

Yeryüzünde dingin mi dingin, canım anlar vardır.

“Onu gelmesi gerektiği için bekliyorsam gerçekten” diye düşündü Jourdan, “gelse gelse böyle bir gecede gelecektir.”

Sırtını Fra-Joséphine tarlasına verip, Grémone Ormanı yönünde, tarlanın başladığı yere saban demirinin keskin tarafını saplamıştı. Toprağı o yönde sürmeyi seviyordu, çünkü ağaçların kokusunu içine çekiyordu doyasıya. At kendiliğinden o tarafa dönmüştü.

Ortalık o kadar aydınlık ki yeryüzü tüm gerçekliğiyle meydana çıkıyordu, gündüz olduğu gibi cılız da değildi üstelik, gölgelerle, çok daha eşsiz bir renkle semirmişti. İnsan bakmaya doyamıyordu. Şeylerin görüntüsündeki aman vermezlik uçmuş gitmişti, her biri bir öykü anlatıyor, her biri duyulara usulca sesleniyordu. Ötedeki orman parlak tüylü, iri bir beç tavuğu gibi, vadilerin yumuşacık çukuruna uzanmıştı.

“Ayrıca” diye düşündü Jourdan, “beni toprak sürerken bulmasını isterim.”

Uzun zamandır bir adamın gelişini bekliyordu. Onun kim olduğunu bilmiyordu. Nereden geleceğini bilmiyordu. Gelip gelmeyeceğini de bilmiyordu. Yalnızca gelmesini istiyordu. Kimi zaman böyle olur, insandaki umut öyle bir mucizedir ki kimi zaman nedeni nasılı bilinmeksizin birinin içinde uyanıvermesine şaşmamak gerekir.

Asıl önemlisi, ondan sonra, umudun o kocaman kadife kanatlarıyla yaşamın ayaklarını yerden kesmesidir.

“Geleceğine inanıyorum” diye düşündü Jourdan.

Üstelik, doğruya doğru, gece olağanüstüydü. Öylesi bir gecede olmaz olmazdı. Ortam adamın çıkarması için biçilmiş kaftandı.

Yaylalarda yaşam çetin mi çetindir. Yulaf azdır, buğday azdır, yumurta kıvamındaki toprak yer yer kıvılcık, yer yer sarı, yer yer solgundur ama asla kara, asla verimli değildir, parmakların arasından kayıverir, insana gelmeyecek bitkiler, neyin nesi olduğu belli olmayan otlar verir. Doğruya doğru, yaylalarda yaşam çok çetindir.

Buraya Marthe’la birlikte gelmişti. Sıkı çalışmayı umuyordu. Daha ilk gün her yeri gezmiş, görmüş, yoklamıştı, yeli, her şeyi, toprağı, yaprağı, samanı, o sıra bahçenin yapraklarının içinde salınan güneşin şıptısını. Sonra demişti ki: “La Jourdan” olsun buranın adı. Kendini yüreklendirmek içindi bu. Kişi her zaman kendine yardım etmeli.

O sıralarda genç değildi. Kaldı ki üstünden on bir yıl daha geçmişti.

Hayvanı döndürdü, sabanı kaldırdı. Bıçağı toprağı saptı.

“Haydi Süslü!” dedi, “şimdi de aşağı doğru çek bakalım.”

Sırtını ormana dönmüştü.

Sonrısıysa, yaşam, yaşam, yine yaşam. Ne mutsuz ne mutlu yaşam. Kendi kendine yineliyordu durmadan... Ama birden, aynı anda, yaylayı, uzaklarda, ta uzaklarda ağaçların arasından görülen, her şeyin üstüne uzanmış göğü, derin vadilerin mavi solugunu görüyor, çevresinde, daha uzaklarda, denizleriyle, ırmaklarıyla, dereleriyle, dağlarıyla yeryüzünün tavsukuşu gibi kabardığını düşünüyordu. O zaman da avutucu bir düşünceye sarılıp kendine şöyle diyordu: Sağlık, dinginlik, “La Jourdan”, kötü bir şey yok, ne ötede ne beride arzu var. Derken durdu, çünkü kendi kendine “arzu yok” diyemiyordu şimdi. Arzu bir ateştir; sağlık, dinginlik, her şey o ateşin içinde yanıp kavrulur, geriye bir tek o ateş kalasıya. İnsanlar özünde yemlikten beslenip şişmanlamak için yaratılmamışlardır,

yaratılmalarının amacı hep farklı farklı ağaçları, sonra başka ağaçları arkalarında bırakıp yollarda zayıflamaktır; meraklarının ardına düşmek, öğrenmek.

Evet ya, öğrenmek.

Kim bilir kaç kez aynada kendine bakmıştı. Kızıl sarı sakalını, çilli alnını, handiyse bembeyaz saçlarını, kocaman, kalın burnunu görüp kendine kendine: “Senin yaşında olacak iş mi!” diyordu.

Ama arzu arzudur işte.

Tarlanın sonuna varmıştı. At kendiliğinden dönüp yeniden ormana doğru yürümeye başladı. Her ikisi de düşüncelere dalmıştı.

Günün birinde, Grémone Ormanı’nın öteki tarafındaki Rومة Fuarı’na gitmişti. Beş yıl önce. Hava öyle soğuktu ki! Fauconnières’den* Silve Dayı’yla, sonra da iki kişiyle daha karşılaşmıştı, bunlardan biri at satıcısıydı, ötekiyse fuar alanına tezgâh açmış bir bıçakçı. Bir kadeh atmaya gittiler. Keyiften çok zorunluluktan. Ayaz adamın soluğunu kesiyordu. Dört kişi bir masaya kuruldular: Yayladan gelen Jourdan’la Silve, tepelerin ötesinden gelen at tüccarıyla bıçakçı. Sıcak şarap söylediler, pipolarını doldurup lafladılar. Şarabı beklerken, daha hâlâ soğuktan çivi kesmiş bir halde, gereğince konuştular, çünkü istedikleri şey sıradan bir şeydi, onu elde edecekleri kesindi. O arzu dinince, başka arzular çıkacaktı ortaya.

Sonra dördü de susup pipolarını tüttürmeye, çevreye bakmaya başladılar; bu iyi gelmedi onlara. Jourdan birden Silve’in gözlerini, sonra at tüccarının gözlerini, sonra bıçakçınıninkileri gördü. Kendi kendine şöyle dedi: “Benim de gözlerim böyleyse, pek hoş görünüyorsunuzdur birlikte.” Ama mekânda dört beş masa daha doluydu, onların keyfi yerinde gibiydi.

Jourdan o adamların son derece dengeli görünen bakışlarını yakalamaya çalıştı. O zaman anladı ki, gülmeyi kestikleri anda, bakışlarının derinliklerinde aynı kaygı belirliyordu. Kaygı da değil, korku. Korku da değil, hiçlik. Artık ne kaygının, ne korkunun barındığı bir yer; boyunduruk takılmış öküzler.

“Ah!” diye geçirdi içinden, “bu bir toprak hastalığı, parmakları kopan sıvacıların tutulduğu hastalık gibi; içleri dışlarına çıkan se-

* Özgün metnin ilerisinde tekil olarak La Fauconnière dense de burada bu şekilde kullanılmış. (ç. n.)

picilerin hastalığı gibi; kör olan madencilerin hastalığı gibi; bağırsakları düğümlenen matbaacıların hastalığı gibi; kunduracıların, kasapların, arabacıların, yol işçilerinin, duvarcılarının, demircilerin, marangozların, denizcilerin, inek çobanlarının, tomrukçularının hastalığı gibi. İşin yarattığı hastalıklardan biri. Yüreği öldüren türden.”

Bıçakçı mekânın camından dışarı baktı. Sokak görölüyordu...

“Marion geçiyor” dedi.

Yumurta Pazarı Meydanı’nda bir tuhafiye dükkânı işleten kadındı bu. Kara önlük, kara ceket giymiş, kara bir başörtüsü takmış yaşlı bir kadın. Önündeki havaya bir şeyler anlatmak istercesine elini kolunu oynatarak yürüyordu. Zilzurnaydı.

“Çok uzun zamandır içiyor.”

“Kocasının ölümünden önce de içiyordu.”

“Kızının ölümünden önce de.”

“Bence de, hatta torunu yanındayken de.”

“Ne oldu o oğlana?”

“Ah!” dedi bıçakçı.

“Uzaklara gitti” dedi.

“Denizlerin de mi ötesine?”

“Aynen, hatta daha bile uzaklara.”

“Tatlı çocuktu.”

“Çok ama çok uzaklara” dedi bıçakçı. “Dediklerine göre...”

Üçüne yaklaştı, ötekiler dinlemek için başlarını öne uzattılar.

“Cüzamlıları iyileştiriyormuş.”

“Cüzamlıları mı?”

“Evet.”

“Nerede?”

“Nerede olursa.”

“Vay be!” dedi at tüccarı.

Silve Dayı Jourdan’a baktı.

“O zaman” dedi at tüccarı, “tıp okumuş olsa gerek.”

“Başka tür bir iyileştirmeden söz ediyorum” dedi bıçakçı. “Sen cüzamlı ne, bilir misin?”

“Bilmem” dedi at tüccarı.

“Tıp hiçbir şey yapamıyor onlara” dedi bıçakçı. “Öyle bir hastalık ki çürüyüp gidiyorsun. Anlaşılan, toz haline gelesiyse çürüyor bedenini. Yel alıp götürüyor seni. Parmakların kopuyor, kolların

kopuyor. Yavaş yavaş, öyle hemencecik değil. Yok olup gideceğini hissediyorsun. Bunlar insanın başına gelen şeyler.”

Silve Dayı hâlâ Jourdan’a bakıyordu.

“Evet” dedi Jourdan.

Aslında bıçakçıya yanıt vermemiştir. Bir süredir bir flüt sesi duyuyormuş gibi oluyordu.

Akşam olurken çiftliğe döndü, soğuğa karşın ormanın çevresini dolaşan uzun yoldan yürümeye karar verdi. “Yürümek gerek” diye düşünüyordu. Yürürken dans ediyormuş gibi hissediyordu. Flütün ezgisini hâlâ, gitgide daha açıkça duyuyordu, ses bazen yükselip gök gürültüsü kadar şiddetleniyor, bazen de yeniden yeryüzüne inip dalga dalga tepeleri, kıvrım kıvrım giden dereleri olan geniş bir ülke gibi ezgiyle yayılıyordu çevreye.

“Sevinç kalıcı bir şey olabilir” diye düşündü Jourdan.

“İş ki” dedi, “önce gelsin.”

Marion’un torununu, denizlerin ötesine giden çocuğu düşünmüyordu. Hayır. Onun düşündüğü, bir başkası, herhangi biriydi, kim olduğunu bilmiyordu, ama birini bekliyordu işte. Elleriyle hastaları onduran, insanların başına gelen büyük hastalıklardan korkmayan birilerinin olduğunu öğrenmek yetmişti kendisine.

Onlardan biri. İşte gereken şey buydu. Capcanlı bir yüreği olan bir adam.

Böyle birinin olduğunu bilmek bile kulağınızda flütlerin çalmasına yeter, umut sizi ormanların çevrelerini dolaşan uzun yollara taşır.

Jourdan’la at, farkında olmadan bir süredir duruyorlardı. Aceleleri yoktu. Umut etmek yaşamayı sağlayabilir.

Artık yıldızların ışığı iyicene güçlenmişti. Aralarından bazıları sanki öylesine ezilmişlerdi ki upuzun altın damlalar sızdırıyorlardı. Gökyüzü tüm uçsuz bucaksızlığıyla görünüyordu.

O sıra saat gecenin üçü olmuş olabilir.

Karışını tamamladı. Dördüncüydü bu. Bir kez daha sırtını ormana verdi, beşinci bir karık çizmek üzere Fra-Joséphine yönünde ilerlemeye başladı. Hiçbir şey değişmemiştir. At aynı şekilde yürüyordu. Jourdan aynı şekilde yürüyordu, otlar aynı şekilde gıcırıyordu. Ne sesler, ne koku, ne yaldızlı gece.

Yine de bir şey vardı. Jourdan sırtında hissediyordu onu. Bakmaya cesaret edemiyordu. Başını çevirip bakma isteğine karşı koy-

dukça, başını çevirmesi gerektiğini daha çok hissediyordu. Hayır. Atı itti.

Şimdiden bir şey değişmişti: Saban demirinin yardığı toprağın hışıltısı daha hızlanmıştı, atın nalları da saban zincirine çarpıp cınlıyordu.

Karığın sonunda kendi kendine: “Şimdi bak!” dedi.

Tarla ormana dek yükseliyor, ama o yükseklikte, gecenin karşısında, birden bitiyordu. Tam da o çizginin üstünde bir adamın bedeni görünüyordu. Bir adamdı bu, çünkü oraya dikilmiş, bacaklarını aralamıştı, bacaklarının arasından geceyle bir yıldız görünüyordu.

“Yukarı çık yavrum!” dedi Jourdan; ardından da kendi kendine: “Beni toprak sürerken bulacak...”

Adam onu bekliyordu.

“Selam” dedi.

“Selam” dedi Jourdan.

“Acelen mi var?”

“Acele yok” dedi Jourdan. “Her şey kendiliğinden olup bitiyor.”

“Hem de zamanında” dedi adam.

“Ben öyle düşünüyorum” dedi Jourdan.

Sonra saban tutağını bırakıp kollarını iki yanından sarkıttı.

“Tütünün var mı?”

Jourdan ceplerini karıştırıp tütün tabakasını uzattı.

“Roume’dan beri içmedim” dedi adam, “ama ormanda içmemek gerek. Meşeler kuru.”

“Azizler Yortusu’ndan beri yağmur yağmadı” dedi Jourdan.

“Yöre güzel kokuyor” dedi adam.

“Buraya ilk kez mi geliyorsun?”

“İlk kez tam karşımda diyelim. Bir mevsim Ouvève Vadisi’ne gitmiştim.”

(Gecenin içinde parmağıyla doğu yönünde bir çizgi çizdi) “bir başka mevsim de mavi tepelerdeki makiye” – kuzeyi gösterdi.

“Yanıdaydım, bugün içine girdim.”

Piposunu yakmak için yele sırtını döndü, Jourdan yüzünü göremedi. Yalnızca adamın omuzlarını seçebildi. Epey geniştiler, yeli kesiyorlardı.

“Toprağı sürdüğünü gördüm” dedi. ‘Yahu bu adam toprak sürüyor!’ dedim kendi kendime. Kalktum geldim.”

“Evet” dedi Jourdan, “aslında gerek yok. Geceyi görünce canım çekti.”

“Bu tütün ne?” dedi adam piponun tadına bakarken.

“Gri.”

“Kızıl kumtaşına mı koydun?”

“Aynen” dedi Jourdan.

“Tatları bilirim” dedi adam. “Sevdim bunu. Pınar gibi.”

“Anlamadım” dedi Jourdan.

“Sert tütün” dedi adam, “zaten kendiliğinden kalındır. Kızıl kumtaşına koyarsan terler. Tütünle taş arasında bir tür arkadaşlık vardır diyelim istersen, dumana o güzelim çamur kokusunu da o verir. Bir pınardan bir avuç çamur almadın mı hiç?”

“Hayır.”

“Al bak göreceksin. Bu dumandaki koku vardır onda.”

Burnuna duman üfledi.

“Aldın mı?”

“Hayır.”

“Tadına bak.”

Pipoyu ona uzattı.

Jourdan piponun çubuğunu emdi. Hâlâ adamın dudaklarının nemi vardı üstünde.

“Aldın mı?”

“Evet, şimdi aldım.”

Pipoyu geri verdi.

“Mavi kumtaşında” dedi adam, “tütün demir tadı alır. Öyledir. Ona demirci tütünü derim ben. Aslında tam da demir tadı değildir. Demir pulunun tadıdır. Hani beyaz dökme demir ıslatılır da sonra dövülür. Pullar düşer üstünden. İşte öyle kokar, aslına bakacak olursan, tam olarak o düşen pullar gibi değil de örsün ucuna yapışıp kalanlar gibi kokar. Aynen öyle kokar işte.”

“Tatları ne kadar iyi biliyorsun” dedi Jourdan.

“Evet” dedi adam, “çok önemli bir şey bu.”

“At titriyor” dedi biraz sonra. “Daha fazla durmaması gerek.”

“Sen nereye gidiyorsun?”

“Birazcık, şu güzel tütünle dolu pipomu içene dek seninle kalacağım. Sen yürü, arkandan geliyorum.”

Böylece Jourdan atı Süslü’yü döndürüp dosdoğru Fra-Joséphine çiftliği yönünde altıncı karığı çizmeye başladı.

Adam sabanın yanında yürüyordu. Artık konuşmuyordu. ıslık çalıyordu. ıslıkla her şeye uyan bir arkı çalıyordu: Yeni karıa, ateşten geceye, engin yaylaya uyan bir arkı. Dudaklarının arasından hafif hafif çalıyordu. Sanki bir kendisi, bir de Jourdan için. Bir sır gibi. Birden Jourdan o ana dek kafasının içinde alan o flüt sesini tanıdı. arkı birden soluk almaya başlamış, yaylada canlanıvermişti, at da duyabiliyordu onu.

“Ee” dedi adam, “buranın adı ne?”

“Grémone Yaylası.”

“Kalabalık mısınız?”

“Yirmi kişi kadarız.”

“Köy mü?”

“Hayır, çiftlikler var. Şuradaki benimki. Oradaki Fra-Joséphine. Ötekiler: La Fauconnière’le şimşirleri, Maurice’in yeri, Mouille-Jacques. Ötekiyse gölcüğün hemen kıyısında, bir akağacın yakınında.”

“Çok tarla var mı?”

“Geniş tarlalar var. Toprak ucuz.”

“Evet, görüyorum, birbirinizden uzaktasınız.”

Yedinci karık başladı.

“Yalnız mısın?” diye sordu adam.

“Karım var.”

“Kaç yaşında?”

“Aşağı yukarı benimle yaşıt.”

“Çocuk yok mu?”

“Yok.”

Adam bir süre daha ıslık çaldı. Ama ıslığının sesi yükselmişti.

“Atını seviyor musun?”

“Çok.”

“Yaşlı mı?”

“Epey.”

“Yine de bırakmıyorsun onu ha?”

“Öyle.”

“Bu geceye ne diyorsun?”

“Böylesini hiç görmemiştim.”

“Ben de” dedi adam. “Orion havuçieğine benziyor.”

“Anlamadım” dedi Jourdan.

“Orion genelde olduğundan iki kat daha büyük. Şurada, yukarıdaki. Dur biraz. Yukarıda. Şurada. Gördün mü?”

“Hayır.”

“Hiçbir şeyi göstermeyi beceremiyorum” dedi adam. “Ne tuhaf. Bana hep kızarlar. Bana: ‘Ne söylemek istediğinizi hiç anlamıyoruz’ derler.”

“Kim diyor sana bunu?”

“Oh! Biri işte.”

“Dümbeleğin teki herhalde” dedi Jourdan.

“Ama” dedi adam, “sen de Orion’u göremedin.”

“Hayır” dedi Jourdan, “ama havuççiçeğini gördüm.”

“Yüreğin tertemiz” dedi adam; “iyilik var içinde.”

O anda, yedinci karık da bitmişti. Sekizinciye başlamak gerekiyordu.

Yine de söylemesi zordu.

“Hiç cüzamlı iyileştirdin mi?” diye sordu Jourdan.

“Hayır, hiç” dedi adam.

Ama bunu son derece doğal karşılamış gibiydi. Bu da iyiye işretti.

Ardından ıslık çalmaya başladı. Gerçekten de, toprağın insanların, yüz orman, yüz göl, yüz dağ görmüş, gökyüzünün yüz kez altüst olduğuna tanık olmuş insanların yarattığı atasözleri vardır. Onların bir şeyler bildiğine inanmak gerekir her şeye karşın. O atasözlerinden biri de der ki kötülükten güzellik çıkmaz.

Islıksa öylesine güzeldi ki...

Pürüzsüzdü. Dingindi. Nasıl ilerlemesi gerekiyorsa öyle ilerliyordu. Sağlam bir kafadan çıktığı hissediliyordu. İki soğukkanlı gözün bakışlarını, yavaş hareketleri, engin Grémone Yaylası’na konmuş, ağaç gibi boylu, ağaç gibi yavaş bir adamı gösteriyordu. Tamam, belki cüzamlıları hiç iyileştirmemişti. Ama alinyazısı böyle olan adamlar vardır. Belki de içinde iyileştirme isteği uyanması için ona hastalığı göstermek yeterdi.

Şimdi de dokuzuncu karığa başlamak gerekiyordu, toprak kabarmıştı, at da bu gece vardiyasından yorgun düşmüştü. İnsan doğaüstü olaylarda ya da doğaüstü sandığı şeylerde işin içinden ne kadar zor çıkıyor. Sonuçta, tütünlerin tadını, kızıl kumtaşını, pınarı, mavi kumtaşını, demir pullarını biliyordu. Şimdi, tüm yıldızlar gerçekten havuççiçeği gibi görünüyorlardı. “Orion” demişti. Çok az kişinin bildiği bir sözcüktür bu. Genç bir at alsaydım, adını Orion koyardım.

Ama dokuzuncu karığa başlamak gerekiyordu. Çok önemliydi bu.

“Burada mı kalacaksın?”

“Hayır, geçiyordum yalnızca.”

“Nereye gidiyorsun?”

“Dümdüz, burnumun dikine.”

“Meraktan sormadım” dedi Jourdan özür dilercesine.

“Biliyorum” dedi adam.

“Zorunluluktan sordum” dedi Jourdan.

Ama hata yaptığını hemen anladı. Sabanın tutaklarını bırakmak, atı durdurup açıklama yapmak geçti içinden.

İnsan asla açıklama yapmamalıdır. Ötekiler çözümü kendileri bulurlarsa çok daha mutlu olurlar.

O da düşündüğünün tersine kolları itti. Sırtını kamburlaştırdı, var gücüyle abandı, sabanın oku atın bacaklarına çarptı. At üç büyük adım attı, Jourdan da aynı şekilde, işte şimdi saban da, ötekiler de adamı geçmişlerdi, sanki ona şöyle dercesine: Gidiyorsan, uğurlar ola, biz kalıyoruz. Biz bize yeteriz. Riske girmeyen, hiçbir şey elde edemez.

“Bir gün kalabilirsin yine de” dedi Jourdan başını çevirip.

“Neden olmasın?”

“Sonuçta” dedi Jourdan, “ben tekim, toprak da büyük. Bana yardım edebilecek birini tanıyor musun?”

“Hayır.”

Karığın düzgün çizilmesi için ona bir şey daha sorması gerekiyordu aslında: Ne iş yaparsın?

Ama zaten gereğinden fazla peri oyunu yaşanmıştı.

Yıldızların taneleri artık neredeyse görünmez olmuştu. Dallanıp budaklanmışlardı. Ondandır gökyüzü yemyeşil olmuştu. Gün doğmak üzereydi. Yel gevşedi. Fra-Joséphine tarlasının bir kapısından boğuk bir ses çıktı. Tarlanın dört bir yanından yayla genişlemeye başlamıştı. Yeşil ışık hâlâ karanlık olan dağların eteklerine dek ilerliyordu yaylanın üstünde. Arada sırada, sanki gökyüzünden kalın bir gitar telinin sesi geçiyor, ardından susuyor, her seferinde ışık bir karanlığı daha aydınlatıyordu.

“Şunu bir göreyim” diye düşündü Jourdan.

Tarlanın üst tarafına varmıştı. Sabanı durdurdu. Ama atın toynaklarına baktı. Dördüne birden. Sonunda “Haydi bakalım” deyip doğruldu.

Saçları omuzlarına dökülen, alnı üç parmak genişliğinde, teni parıl parıl, sinekkaydı tıraşlı bir adamdı karşısındaki, teni sedef gibi ışıldıyordu. Sıradan, çok girintisi çıkıntısı olmayan, hatta biraz ince dudaklar. Deliği andırırcasına açık renk gözler. Aşağı yukarı otuz beş yaşında olsa gerekti. Bedeninin geri kalanı, sırtı, omuzları, kolları sağlamdı. Handiyse kız ellerini anımsatan hafif eller. “Evet evet’tir, hayır da hayır” diyordu sanki, şaşmaz biçimde. Bütüne bakıldığında, krallara yaraşır bir görüntüsü vardı.

“Diyorum ki” dedi Jourdan, “burada bir iki gün kalsan... Patronun bir şey der mi?”

Adam gülümsedi. Kurdunkilere benzer dişleri vardı.

“Adın ne?”

“Akılda kalsın diye ‘Bobi’ diyelim.”

“Kahve içer misin?”

“Her sabah.”

“Gel eve de içelim. Gün doğuyor.”

Bunun üstüne, yabancı tek başına onuncu, on birinci, on ikinci karığı çizdi, yirmiye kadar gitti, üstelik tüm tarlayı sürdü, tapan gezdirdi, ekim yaptı, hatta belki hemen biçti, kim bilir?

Her şeye karşın tertemiz görünen kış göğünün altında yöreye baktı.

“Ne kadar üzücü bir yer burası” dedi.